

Ünlü, H. (2020). “İdeoloji ve Kimlik: Hindistan’ın Değişen Parti Sistemleri” Kitabının İncelemesi. *İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi*, 2 (2), s. 236-244.

“İDEOLOJİ VE KİMLİK: HİNDİSTAN’IN DEĞİŞEN PARTİ SİSTEMLERİ” KİTABININ İNCELEMESİ

Hayati ÜNLÜ¹

Bu çalışma, büyük bir kurumsal değişim sürecinin yaşandığı Hindistan siyaseti bağlamında oldukça yankı uyandıran Pradeep Chhibber ve Rahul Verma’nın “İdeoloji ve Kimlik: Hindistan’ın Değişen Parti Sistemleri” eserinin incelenmesidir. Bir süredir anayasadan yasama, yürütme ve yargı kurumlarına, ordudan parti ve parti sistemlerine kadar Hindistan’daki kamusal ve siyasal kurumların değişim ve dönüşümü karşılaştırmalı siyaset literatürü açısından ilgiyle takip edilmektedir. Ülkede yaşanan son 2019 seçimleri sonrasında ise, iktidar partisi BJP’nin galibiyetiyle birlikte ülke siyasetindeki dönüşüm, parti sistemlerinin değişimi üzerinden ortaya çıkan yeni güç ilişkileri bağlamında analiz edilmeye çalışılmıştır. Bağımsızlık sonrası ülke tarihinin çoğunluğunda hâkim parti konumunda bulunan Kongre Partisi’nin düşüşü sonrası ortaya çıkan çok partili ve de iki kutuplu çok partili sistemlerin yerini artık BJP’nin hâkim parti olduğu “BJP Sistemi”ne bıraktığı tartışılmaya başlanmıştır. Diğer yandan literatürde ülkenin ulusal parti sisteminin yanında, eyaletler düzleminde de her bir eyaletin farklı bir parti sistemine sahip olduğunu inceleyen ve ülkenin artık çoklu parti sistemlerine sahip olduğunu vurgulayan çalışmaların varlığı da oldukça artmıştır. Tabii analiz birimi kurumlar olunca, ülke siyasetindeki güç değişimi kurumsal değişim tartışmaları üzerinden ilerlemiş ve de söz konusu kurumsal dönüşümlerin köken ve sebepleri de doğal olarak ilgi konusu haline gelmiştir. İşte ülke siyasetindeki parti sistemi değişimlerini fikirler ve ideoloji üzerinden okuyan Chhibber ve Verma’nın çalışması bu doğrultuda oldukça kritik bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda öncelikle ülkedeki parti sisteminin dönüşümü hatırlatılacak ve ardından çalışmanın analizi yapılmaya çalışılacaktır.

HİNDİSTAN PARTİ SİSTEMİNİN DEĞİŞİMİ

Mayıs 2019 genel seçimlerinin ardından Bharatiya Janata Partisi (BJP)’nin iktidarı yeniden ele geçirmesiyle birlikte, Hindistan’da yeni bir hâkim parti sisteminin başladığı tartışılmaktadır. Mayıs 2014’te, BJP, Hindistan parlamentosunun alt meclisinde (Lok Sabha) otuz yıldır ilk tek partili

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ORCID: 0000-0002-2645-5930, unluhayati@gmail.com.

çoğunluğu elde etmiştir. Partinin Başbakan adayı Narendra Modi'nin öncülük ettiği BJP'nin zaferi, siyaset bilimciler ve analistler arasında ülke seçim siyasetinde bir paradigma kaymasına karşılık gelip gelmediği konusunda bir tartışmaya yol açmıştır. Hindistan siyaseti, ulusal düzeyde Kongre Partisi'nin onlarca yıllık hâkimiyetini takiben, 1989 ve 2014 yılları arasında koalisyon siyasetine sivrulmuş; ancak o çeyrek yüzyıl boyunca hiçbir parti tek başına parlamento çoğunluğunu elde edecek kadar güçlü hale gelememiştir. Bunun yerine bir hükümet koalisyonu oluşturmak için seçim öncesi ve sonrası oluşturulan ittifaklara güvenilmiştir.

Bu çerçevede BJP'nin 2014'teki atılımı, Hindistan'ın çok kutupluluk, parçalanma ve koalisyon dönemini, BJP'nin Kongre'nin sahip olduğu merkez kutup rolünü üstlendiği yeni bir egemen parti sistemi lehine geride bırakıp bırakmadığı konusunda bir tartışmaya yol açmıştır. Bu doğrultuda da siyaset bilimcilerin değerlendirmelerinde keskin bir şekilde bölündüğü görülebilmektedir. Bazı isimler, 2014 seçim sonuçlarını devasa bir değişim olarak kabul etmemişlerdir. Örneğin Adam Ziegfeld, ülkenin önde gelen siyasi partilerinin kazandığı oy oranları açısından, haber başlıklarının öne sürdüğü kadar devasa bir değişim göremediğini yazmıştır (Ziegfeld, 2014). Rekha Diwakar tarafından kaleme alınan başka bir değerlendirme, Kongre'nin düşüşüne rağmen, son zamanlarda yapılan birçok eyalet meclisi seçimini kazandığını, bu açıdan da Hindistan parti sisteminin BJP ağırlıklı bir sisteme geçtiği sonucuna varmak için henüz erken olduğunu belirtmiştir (Diwakar, 2017).

Diğer yandan akademi dünyasından birçok isim, Hindistan'ın yeni bir parti sisteminin doğuşuna tank olduğunu iddia etmekte çok fazla tereddüt etmemişlerdir. Journal of Democracy'de E. Sridharan, sonuçların dramatik, hatta çığır açıcı olduğu iddia etmiş, son çeyrek yüzyılın seçim modellerinin büyük bir değişime uğradığını ve dünyanın en büyük demokrasisinin şu anda yeni bir hakim parti tarafından yönetilen yeni bir parti sistemine sahip gibi görüldüğünü kaleme almıştır (Sridharan, 2014). Benzer şekilde Pradeep Chhibber ve Rahul Verma da, tarihi zafer olarak gördükleri seçim sonuçlarını, BJP'nin sistemi tanımlayan parti olarak Kongre'nin yerini açıkça aldığını yorumlamış ve muhtemelen Hindistan'da seçim uyumu ve yeniden uyumlulaşmanın odak noktası olacağını savunmuşlardır (Chhibber ve Verma, 2018).

Son olarak, değişim rüzgârlarının farkına varan, ancak tek bir veri noktası ışığında güçlü iddialarda bulunmaya isteksiz olan bazı akademisyenlerin varlığı da gözlemlenebilmektedir. Örneğin Milan Vaishnav ve Danielle Smogard, BJP'nin yükseliş eğilimlerinin devam ettiği takdirde, Hindistan'ın yirmi beş yıllık seçim siyasetiyle ilgili kitabı pekâlâ kapatmış ve yeni bir çağa girmiş olabileceğini belirterek 2014 sonuçlarına ilişkin değerlendirmelerini tamamlamışlardır (Vaishnav ve Smogard, 2014). Aynı şekilde, Louise Tillin, mevcut kanıtların 2014 seçimlerinin uzun vadeli seçim modellerinde bir sapmayı mı yoksa BJP'nin arkasındaki yeni bir sosyal bloğun sağlanmasını mı işaret ettiği konusunda biraz şüpheli olduğunu belirtmiştir (Tillin, 2015).

Analiz edilen farklı değerlendirmelerin nedenlerini tahmin etmek çok zor değilken; tek bir seçime dayalı kesin karar vermenin zorluğuna ek olarak, diğer bazı sebepler sayılabilmektedir. İlk olarak BJP'nin 2014'teki zaferinin Hindistan birliğinin birkaç eyaletindeki başarısına dayandığı düşünülmüştür. Başka bir deyişle, BJP'nin 2014'teki parlamento sayımının yüzde 75'i ülkenin kuzey, batı ve orta bölgelerindeki sadece sekiz eyaletten gelmiştir (Vaishnav, 2018). İkincisi, BJP Lok Sabha'da çoğunluğu sağlamış olsa

da, Hindistan'ın üst meclisi olan Rajya Sabha'da hiçbir yerde çoğunluğa yakın değildir. Bir tasarının yasalaşması için her iki meclisin de onay vermesi gerektiği için bu çok önemlidir. Son olarak, BJP'nin gücü, birçok yönden gündelik yönetimin en önemli mekânları olan Hindistan eyaletleri düzeyinde sınırlıdır. 2014 seçimlerinden önce, BJP sadece yirmi dokuz eyaletten sadece beş eyaleti yönettiği göz ardı edilemeyecek bir gerçektir (Vaishnav, 2018).

2019 Genel Seçimlerinde BJP tahmin edilemeyecek bir başarı elde etmiş ve en son 1980 ve 1984'te Kongre Partisi tarafından gerçekleştirilen bir başarı olan Lok Sabha'da arka arkaya ikinci defa çoğunluğu elde etmiştir. BJP'nin Hindistan eyaletleri düzeyindeki önemli siyasi başarıları akabinde gelen 2019 genel seçim sonuçları, akademik camianın daha net yargılara ulaşabilmesi adına güçlü bir ampirik destek sağlamıştır. Seçim sonuçları bu bağlamda 2014'ün bir sapma olmadığını ve yeni bir çağın habercisi olduğunu işaret etmiştir. Başka bir deyişle Hindistan, dördüncü parti sistemine geçiş yapmış gibi görünüyor ve yeni parti sistemi benzersiz bir siyasi ilkeler dizisine dayanan öncekinden açık bir kopuş sergilemiştir (Vaishnav, 2019). Çoğu siyasi analist BJP'nin kolaylıkla iktidara dönmesini beklerken, çok azı zaferin bu devasa büyüklüğünü tahmin edebilmiştir. BJP, Lok Sabha'da 303 sandalye kazanırken, Ulusal Demokratik İttifakı (NDA) toplamda 353 sandalye kazanmıştır. Böylece BJP, kendi başına 282 sandalye kazandığı ve NDA'nın toplamda 336 sandalye elde ettiği tarihi 2014 performansını geride bırakmıştır. Sonuçlar diğer yandan muhalefetteki 52 sandalye (2014 toplamından sadece 8 sandalye daha iyi) kazanan ana muhalefet Hindistan Ulusal Kongresi için bir büyük bir hayal kırıklığına karşılık gelmiştir (Jensenius ve Verniers, 2019).

BJP, Hindistan eyaletlerinde de gücünü düzenli olarak genişletmiştir. Haziran 2019 itibariyle, parti 12 eyaleti kontrol ederken, müttefikleri de ayrıca altı eyaleti daha kontrol edebilmiştir. Bu, beş yıl önceki ulusal gücünden niteliksel bir sıçramaya karşılık gelmiştir. Ayrıca parti, Rajya Sabha'da önemli kazanımlar elde ederek Kongre'nin 48 sandalyesine karşı 80 sandalyeye ulaşmıştır. BJP'nin ittifakları da kontrollerine 31 sandalyeyi eklemişlerken; geri kalan diğer partiler kalan 80 sandalyeyi kontrol etmiştir (Jensenius ve Verniers, 2019). Bu şekilden Rajya Sabha'da henüz çoğunluğu ele geçirememiş olsa da, mevcut eğilimlerin devam etmesi durumunda NDA'nın 245 üyeli organın çoğunluğunu 2020'nin sonlarında ele geçirebilme ihtimali bulunmaktadır. Tabi 2019 Genel Seçimleri öncesin üç önemli eyaleti Kongre'ye kaybettiği gibi belli eyaletleri elden kaçırma ihtimali de bulunmaktadır.

HİNDİSTAN PARTİ SİSTEMİNİN EVRELERİ

BJP'nin 2019 seçim başarısıyla yeni bir parti sisteminin doğuşuna aracılık ettiği tartışılmaktayken; önceki diğer parti sistemlerini ele almak da incelemeyi düşündüğümüz eser için önem arz etmektedir. Bu kapsamda 1952'deki bağımsızlık sonrası genel seçimlerden 2014'teki on altıncı Lok Sabha seçimlerine kadar Hindistan'ın seçim tarihinin kabaca üç seçim sistemine bölünebileceği konusunda geniş bir fikir birliği bulunmaktadır. Hindistan'ın önde gelen siyaset bilimcilerinden Yogendra Yadav, bu değerlendirmeyi ilk sağlayanlar arasındayken; ayrıca eski seçim sistemin istikrarsızlaştığını ve bunun yerine yeni bir sistemin ortaya çıkmaya başladığını da iddia etmiştir (Yadav, 1999, 2393).

1952-1967: Kongre Hakimiyeti: 1952 ile 1967 arasında Kongre Partisi hem merkezde hem de eyaletlerde Hindistan siyasetine tamamen hâkim olmuştur. Hindistan'ın bağımsızlığını kazanmasından birincil derecede sorumlu olan ve en saygın milliyetçi liderlerin birçoğuna ev sahipliği yapan parti olarak Kongre, Hindistan'ın bağımsızlık sonrası kimliğini oluşturacağı şemsiye örgüt olarak halk nezdinde bu özelliğinden istifade etmiştir. Her zaman olmasa da teoride, Hindistan'ın çeşitli kast, dil ve dinsel gruplarının tümü için bir pan-Hint temsili sağlamayı amaçlayan ve tüm toplumsal kesimleri kapsayan bir parti olarak, Kongre Partisi'nin Hint toplumuna nüfuzu eşsiz olmuştur.

Siyasi sahnedeki diğer oyuncuların yetersizlikleri diğer yandan Kongre hâkimiyetini körüklemiştir. Birçok muhalefet partisi seçimlere şiddetle itiraz ederken, muhalefet güçleri fena halde parçalanmış ve bu da Kongre'yi devirmek için ciddi bir kampanya yürütme yeteneklerini kısıtlamıştır. Bunun yerine, en göze çarpan siyasi rekabet, farklı ideolojik bakış açılarını temsil eden Kongre Partisi içindeki gruplar arasında sıklıkla meydana gelmiştir. Partinin büyük bir parti olarak namına rağmen Kongre, eyalet ve ulusal düzeydeki seçilmiş temsilcilerinden ve onun en önde gelen ulusal liderlerinden payını alan üst kastlar tarafından önemli ölçüde kontrol edilmiştir (Chhibber ve Verma, 2018).

1967'den 1989'a Devlet Düzeyinde Artan Muhalefet: 1967 yılı, Hindistan'ın ikinci parti sisteminin doğuşunu başlatan kritik bir dönüm noktası olagelmiştir. Kongre'nin Yeni Delhi'deki gücü devam etmesine rağmen, Hindistan'ın eyaletleri üzerindeki etkisi azalmaya başlamıştır (Shankar Jha, 1993). 1977 seçimleri haricinde Kongre, 1975 ve 1977 yılları arasında Olağanüstü Hal döneminde dönemin Başbakanı Indira Gandhi'nin otokratik aşırılıkları nedeniyle kötü bir şekilde cezalandırılmış ve parti, sadece merkezi yöneten bir siyasal aktör olarak kalmıştır. Bauda yeni kast ve bölgesel kimliklerin yükselişi, partinin ulus-altı siyaset üzerindeki tekeline zarar vermiştir. 1960'lar, kalabalık Diğer Geri Kalmış Sınıf gruplarının siyasi güçlerinin demografik ağırlıkları ve artan ekonomik nüfuzlarıyla daha uyumlu olmasını sağlamak için ilk kez harekete geçtiklerinde, Yadav'ın da belirttiği gibi "ilk demokratik yükseliş" ortaya çıkmıştır (Yadav, 1999).

1989-2014: Koalisyon Siyasetinin Yükselişi: Kongre hâkimiyetinin 1967'den sonraki görünümü ne olursa olsun, 1989'da sona ermiş, bu da Yeni Delhi'de koalisyon yönetiminin ve üçüncü parti sisteminin başlangıcına karşılık gelmiştir. Kongre'nin ulusal güç konusundaki kapasitesi 1960'larda ve 1970'lerde yavaş yavaş zayıflamış olsa da, sonraki on yılın sonunda, Kongre artık siyasetin etrafında şekillendiği tek kutup olmaktan çıkmış ve çok kutuplu bir güçler kümesi tamamen ortaya çıkmıştır. Böylece Hindistan siyasetinin eski yapısı bozularak siyasette bir yeniden düzenleme yükselişe geçmiştir (Yadav, 1999).

İDEOLOJİ VE KİMLİK: HİNDİSTAN'IN DEĞİŞEN PARTİ SİSTEMLERİ

Hindistan parti sistemindeki değişim ve ortaya çıkan son sistem tartışmaları bu şekildeyken, BJP'nin ülkedeki yeni pozisyonun siyasi kutuplaşmayı arttırıcı bir etki doğurmuş ve bu kutuplaşma süreci de köken ve nedenleri itibarıyla oldukça fazla gündemde yer edebilmiştir. Bu açıdan gergin bir kutuplaşma süreci içerisinden geçilirken, ideoloji de siyasal tartışmalarda merkeze oturmuş ve ideolojiye dayalı yükselen siyasetin dinamikleri daha detaylı araştırılmaya başlamıştır. Bu açıdan hem ülke parti sistemi hem de ideoloji tartışmaları açısından Chhibber ve Verma'nın "İdeoloji ve Kimlik: Hindistan'ın

Değişen Parti Sistemleri” isimli çalışmaları ülkede büyük bir ilgiyle ele alınmış ve üzerinde beyin jimnastiği yapılmıştır. Hindistan güncel siyaseti açısından büyük önem arz eden Chhibber ve Verma'nın eseri, bu doğrultuda yeni bir argüman ortaya koyarak Hindistan seçimleri ve parti rekabetinin Batı demokrasilerinden farklı olarak ideolojik olmadığı, hamilik, kayırmacılık ve oy satın alma politikaları etrafında merkezlendiği geleneksel anlayışına karşı çıkmışlardır. Onlara göre Hindistan siyaseti, özellikle de parti sistemi, geçici kaygılardan etkilenmek bir yana, ağır bir şekilde ideolojiktir. Yani Chhibber ve Verma Hindistan siyaseti ve parti sisteminin bağımsızlık öncesi günlere kadar uzanan uzun bir kökeni olan ve o zamandan beri nispeten istikrarlı olan ideolojik farklılıklara dayandığını ve son yıllarda daha da ideolojik hale geldiğini savunmuştur. Fikirlerin ve ideolojinin siyasetin merkezinde olduğunu iddia eden çalışma, diğer yandan da söz konusu durumun Batılı ülkelerde olduğundan oldukça farklı bir deneyime karşılık geldiğini iddia etmektedirler. Batı'daki ideolojik bölünmeleri ve parti sistemlerini Lipset ve Rokkan'a (1967) atıfla dört büyük sosyal ve politik devrim² üzerinden tanımlayan Chhibber ve Verma, bu deneyimlerin Hindistan'ın parti sistemi veya parti sisteminin ideolojik temelleri üzerinde hiçbir etkisinin olmadığını iddia etmişlerdir. Hindistan modelinde ise ülkedeki çok ırklı farklı eyaletlerin oluşum süreçlerine dikkatleri çekmişler ve bu tarz ülkelerde ideolojiyi neyin oluşturduğuna dair yeni bir perspektif önermişlerdir.

Batılı modelin varlığına karşı çıkan Chhibber ve Verma, Hindistan bağlamında ideolojiyi iki eksende olacak şekilde yeniden tanımlamaya çalışmıştır. Bu ana eksenler, “devletçilik” ve “tanınma” eksenleridir ve çalışmadaki argümanlarını anlamının merkezinde yer almışlardır. Yazarlar için devletçilik, devletin sosyal ve ekonomik politika üzerinde veya bu iki politika alanından en az birinde önemli etkide bulunması gerektiği fikridir. Yazarların ideolojik farklılığı ortaya çıkardığına inandıkları buradaki vurgusu, devletin sosyal normlara ve uygulamalara aktif olarak müdahale edip etmemesi ve zenginliği yeniden dağıtması gerekip gerekmediğiyle ilgilidir. Öte yandan tanınma ise, devletin grup temelli sosyal eşitsizlikleri düzeltmesi ve tarihsel olarak marjinalleşmiş sosyal grupların çıkarlarını devlet korumasının kapsamında düzenlemesini içermektedir. Yazarlar, Hindistan'da bağımsızlık öncesi günlerden itibaren Müslümanların, Dalitlerin ve Diğer Geri Kalmış Sınıfların temsili ve yetkilendirilmesi konusunda devlet müdahalesi ve tanınması gibi siyasi meseleleri ortaya çıkaran derin bir çatışma yaşandığını iddia etmişlerdir. Çalışmada bu iki tema - devletçilik ve tanınma - Hindistan'daki parti siyasetinin ideolojik alanını oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, hem devletçilik siyaseti hem de tanınma siyaseti, parti sistemini yapılandırabilecek ideolojik bir çatışmanın oluşumu için gerekli koşulları sağlamaktadır. Çünkü bu iki tür siyasetin lehine ve aleyhine gelişen hem entelektüel gelenekler hem de sosyal destek temelleri ülkede mevcut durumdadır. Yazarların eserde ortaya koydukları bu formülasyon ciddi bir değerlendirmeyi hak etmekle birlikte, kitabın da ana katkısı olarak düşünülebilir. Siyasi partiler, üyeleri ve seçmenlerin devletçilik ve tanınma konusundaki farklı tutumları, Hindistan'ın değişen parti sistemlerini, bölgesel partilerin yükselişini, Kongrenin gerilemesini ve BJP'nin yeniden yükselişini açıklayan bir argümana karşılık savunulmaktadır.

Kitabın temel iddiası bu şekildeyken, kitabı bölümleriyle ilgili sırasıyla 1. bölümde yazarlar, modern Hindistan parti siyasetindeki ideolojik bölünmelerin kökenlerinin sömürge ve bağımsız Hindistan'daki devlet oluşumu sürecinde geliştiğini iddia etmektedirler. İdeolojik bölünmelerin zaman içinde istikrarlı olması gerektiğini savunmakta ve bölünmeyle ilişkili fikirlerle ilgili olarak elitlerden seçmenlere iletilen

2 Sermayeye karşı emek, merkeze karşı çevre, şehirlere karşı kırsal alanlar ve kiliseye karşı devlet.

bir mekanizmanın önemini vurgulamaktadırlar. Hindistan'ın 2014 Ulusal Seçim Araştırması (NES)'nden alınan verileri kullanan 2. Bölüm, ilk bölümde öne sürülen iddialara ilişkin deneysel kanıtlar sunmaktadır. 3. Bölüm, yazarlar tarafından tanımlanan ideolojik bölünmenin entelektüel kökenlerini araştırmaktadır. Bu bölümde Hindistan'da zengin bir siyasi düşünce tartışmasının olduğu ve modern ülke siyasetinin karşı karşıya olduğu bir dizi meseleye değinilmektedir. Yazarlar, 4. bölümde üç seçim anketinden elde edilen kanıtları kullanarak, Hindistan'daki çekincelerin hem önyargıdan hem de politika kaygılarından kaynaklandığını göstermektedir.

Bölüm 5'te yazarlar Hindistan siyasetinin kayırmacılık olgusuna ampirik bir meydan okuma sunmaktayken; nakit paralarla oy satın almanın, televizyonun, sosyal medyanın ve diğer teşviklerin seçmenleri gerçek seçim kararları açısından etkilediği fikrini reddetmektedirler.

Bunların aksine Hindistan'daki seçmenlerin seçimini her şeyden çok etkileyen şeyin ideoloji olduğunu iddia etmektedirler. Yazarlar, Hindistan'ın seçim siyasetinde himayenin ve diğer yozlaşmış uygulamaların rolünü tamamen inkar etmeseler de, Hindistan parti sisteminde herhangi bir krizden söz edilmemektedir. 6. Bölüm, Hindistan siyasetinde liderliğin önemini vurgulamaktadır. Burada yazarlar, "işlem liderleri" ile "dönüşüm liderleri" arasında bir ayrım yapmaktadırlar. Onlara göre, işlem liderleri vatandaşlar ve devlet arasında arabulucu görevi görürken; Hindistan parti siyasetinde büyük değişiklikler, bir vizyon sunan ve devletçilik ve tanınma siyaseti üzerine net bir duruş sergileyen dönüşümcü liderler tarafından gerçekleştirilmektedir. 7. Bölüm, siyasi elitlerin taşıdığı fikirlerin seçmenlere nasıl aktarıldığını tartışmaktadır. Burada yazarlar, dini ve diğer örgütlenme faaliyetlerine katılımın, eğitim ve sosyalleşme ile medyanın ideolojinin kitlelere aktarılmasında önemli rol oynadığını göstermeye çalışmaktadırlar.

Yazarlar sekizinci bölümde, devletçilik siyaseti ile tanınma siyaseti arasındaki ideolojik ayrımların bir süre boyunca sabit kaldığını göstermeye çalışmaktadır. Bu bölüm aynı zamanda Hindistan'da bağımsızlıktan bu yana parti sisteminde meydana gelen büyük değişiklikleri kısaca tartışmaktadır. 9. Bölüm, Kongre Partisi'nin gerilemesini ve bölgesel partilerin ortaya çıkışını analiz etmekte ve burada yazarlar, temsili blokaj ve örgütsel dizayn ve değişimleri Kongre Partisi'nin düşüşünü ve bölgesel partilerin yükselişini açıklamaya yeterli olduğu görüşüne karşı çıkmaktadırlar. 10. Bölüm, BJP'nin Hindistan'da muhafazakârlığın başlıca taşıyıcısı haline nasıl geldiğini tartışmaktadır. Bir fikir olarak Hindu çoğunlukçuluğun yükselişine tarihsel bir bakış sunan yazarlar, BJP'nin sadece Kongre'nin değil, aynı zamanda birçok sağ partinin muhafazakârlığını da dâhil etmeyi nasıl başardığını göstermeye çalışmaktadır. Ayrıca BJP'nin önderlik ettiği ikinci hâkim parti sisteminin yükselişini ve zorluklarını ele almaya çaba sarf etmektedirler. Son bölüm ise, kitabın argümanlarını özetlemekte ve herhangi bir siyasi partinin hayatta kalmasının ön koşulu olarak farklı bir ideolojik vizyonu ortaya koymaktadır.

Kitabın bölümlerinin genel çerçevesi bu şekilde özetlenebilecekken, yazarların haklı oldukları ve de eleştirilebilecek bazı noktalar üzerinde de durulabilir. Her şeyden önce çalışmanın CSDS / Lokniti Ulusal Seçim Anketi (NES) verilerini kullanarak kapsamlı anket verileriyle desteklenen bir argüman ortaya attıklarını söylemek gerekmektedir. Politik teori alanında bunun gibi deneysel bir çalışmaya rastlamak nadirdir. Ayrıca, yazarlar argümanlarını geliştirmek için bu alandaki literatürden geniş bir biçimde yararlanmışlardır. Bu güçlü verilere başvurularak ülke siyasetindeki ideolojik bölünmelerin uzun süredir var olduğunu, parti üyeleri arasında diğer seçmenlere göre daha belirgin olduğunu ve 2014

seçimlerinde hem siyasi hem de siyasette sağa doğru bir kaymaya yol açtığını göstermeye çalışmışlardır. Bu kapsamda ideolojik vurgu konusunda, özellikle de ana akım iki parti olan BJP ve Kongre'nin oluşumundaki ideolojik karakterle ilgili olarak oldukça haklı görünmektedirler. Bağımsızlık öncesi dönemde bile Kongre'nin ikili üyelik sistemiyle alakalı olarak Hindu Mahasabha bile bir zamanlar Kongre içinde bir hizip olarak yaşayabilmiştir. Yine bağımsızlık sonrasında da ideolojik Hindutva unsurları Kongre Partisi'nin sağ fraksiyonları içinde ve Kongre'nin dışında Jan Sangha biçiminde var olabilmektedir. Chhibber ve Verma, Kongre'nin kendisini ideolojik açıdan BJP'den yeterince ayırt edememesinin partinin sürekli düşüşüne yol açacağını öne sürmekte belki de haklıdır. Aynı zamanda bu, Kongre'nin Hindutva veya soft-Hindutva stratejileri hakkında etkileyici bir yorumdur. BJP'nin mevcut hâkimiyeti hakkında dikkat edilmesi gereken ilginç nokta ise, bunun sadece Kongre'nin seçimsel marjinalleştirilmesiyle değil, Sol'un da yok oluşuyla gerçekleşmiş olduğu iddiasıdır. Bu açıdan Kongre döneminin en parlak döneminde bile, Sol'un güçlü yerleşim bölgelerinde varlığını sürdürdüğünü belirtmekte fayda olacaktır.

Chhibber ve Verma'nın ideoloji konusunda Hindistan parti sisteminin sol kanadı içindeki ideolojik üstünlük mücadelesi hakkında herhangi bir fikir tartışmasına girmediği görülmektedir. Bu durum sol kanadın BJP ve ittifaklarına karşı birleşmesinin önünde en büyük engel olarak görünmekteyken; Aam Aadmi Partisi (AAP)'nin siyasi pragmatizme vurgu yaparak ideolojiden bağımsız yükselişinden de söz edilmemektedir. AAP'nin popülizminin yanında, yazarlar ayrıca BJP'nin mevcut seçim egemenliğini bir tür ideolojik egemenlik olarak kavramsallaştırarak bir kategori hatası yapıyor gibi görünmektedir. Oysa bu seçim baskınlığı, üst düzey BJP görevlilerinin bir "Kongresiz Hindistan" (Kongre-mukt Bharat) görme arzusunda açıkça görülebilmektedir. "Kongresiz Hindistan" partinin sol kanadından çıkabilecek olası herhangi bir ideolojik çekişmenin olmaması anlamına gelmekteyken; bu durum da Kongre'nin kendi seçimsel zayıflamasıyla başarılmaktadır. Bu stratejinin tamamlayıcısı, BJP'nin panchayat'tan parlamentoya kadar istediği seçim egemenliği olacaktır.

Chhibber ve Verma'nın argümanları diğer yandan Batı modelinin tersine, devletçilik ve tanınma temelinde kendi ideoloji tanımlarına dayanmaktadır. Bu kapsamda ideolojiyi, özellikle de devletçilik siyasetini yeniden tanımladıklarını eleştirmek mümkündür. Devletçilik tanımlarında, iki çok farklı alanda devlet müdahalesi olarak görülebilecek olanı, yani sosyal normlar ve servetin yeniden dağıtılmasını çok farklı şekillerde bir araya getirmektedirler. Bunlardan birincisi, sosyal normlar ve bunları değiştirmek için devlet müdahalesi, özellikle kast ve dokunulmazlığın kaldırılması, temel bir norm olarak sekülerizm ve Dalitler ve potansiyel olarak azınlıklar için rezervasyonlar ile ilgili olarak Hindistan bağlamında tanıma politikasıyla çok yakından bağlantılıdır. Tersine, tanıma politikası, rezervasyonlar söz konusu olduğunda devlet müdahalesini de içerebilmektedir. Buna karşılık, ekonomideki devletçilik siyaseti, gelişmekte olan ülke bağlamında olmasına rağmen, Batı demokrasilerinde, devlete karşı piyasaya ya da sermaye-emek ideolojik ayrımına yaklaşmaktadır. Devletçiliğin siyasetini ve ideolojisini bu şekilde açarsak, ideolojik eksenleri başka bir şekilde ayırt edebilmek mümkündür. Yani devletçilik siyaseti, ekonomiye devlet müdahalesi ile sınırlıdır ve böylece geleneksel sol-sağ ideolojik bölünmesine ve devlet müdahalesine yol açabilmektedir. Kısaca ideolojiyi bu şekilde yeniden düzenlersek, yazarların ideolojinin önemi ve etkisi hakkındaki argümanı, mesela himaye politikasıyla karşılaştırıldığında, illaki de yanlış değildir, ancak yeni bir dizi veri temelli argümanla oluşturulması gerekecektir.

Yazarlar bir fikir mücadelesi olarak ideoloji için ise, neredeyse hiçbir şey söylememektedir. Mevcut BJP rejiminin en tutarlı şekilde hedef aldığı görülebilen Nehrucu Hindistan fikri, kapsamlı bir şekilde dile getirilebilmişken; BJP'nin ideolojik bağlarının, Modi'nin baskın kişiliği ve ortaya attığı sloganları dışında ne olduğuna dair net bir açıklama yapılmamıştır. Vajpayee'nin BJP'sinin ideolojik olarak BJP'yi Gandhi sosyalizminden uzaklaştırıp neoliberalizme ve serbest piyasalara doğru yeniden şekillendirmekle ifade edilmişken; aynı şeyi Modi liderliğindeki BJP için de söylenebilir mi ya da herhangi bir önemli ideolojik beyan var mı tartışması ıskalanmış görünmektedir. Oysa ki daha önce üye ve sempatizan olmuş olanlar da dahil olmak üzere mevcut BJP hükümetinin sayısız eleştirmeni için, parti, seçimleri kazanma arzusu dışında fikirlerden yoksun görünmektedir. Bir zamanlar BJP'nin partinin ideologları olarak kabul edilen Govindacharya gibi liderleri bulunmaktaydı. Fikirler ve ideolojinin gelişimi entelektüelleri gerektireceğinden, anti-entelektüelizm üzerinden eleştirilen BJP'nin şu anki entelektüellerinin kim olabileceğinin tartışılması bu doğrultuda kitabın önemli bir eksiliği olarak dile getirilebilir.

Çalışma entelektüel camianın dışında pratik siyaset açısından da oldukça eleştirilmiştir. Örneğin Kongre Partisi'nin Rajya Sabha üyesi Jairam Ramesh, çalışmanın Hindistan siyasetinin büyük ölçüde duygusal alanına rasyonalite getirmeye çalıştığını ifade etmişken; elde edilen sonuçların Hindistan siyasetinin günlük gerçekliğinden çok uzak olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda devletçilik ve tanınma ikilisinin Hindistan'daki siyasi partiler içinde var olan karmaşıklıklara ve çeşitliliğe sağlıklı bir açıklama getiremeyeceğini vurgulayan Ramesh, verilere dayanan sonuçların, gündelik gerçeklik karşısında başarısız olduğunu vurgulayarak ideoloji ve tanınma konusundaki duyarlılığın 2009'dan sonra neden daha fazla öne çıktığının gerçek rolünün kitapta eksik bırakıldığını iddia etmiştir. Son olarak Ramesh, tüm siyasi partilerin birden fazla seçmen kitlesine hitap edecek çok sayıda ideolojiye sahip olduğunu savunmuş ve dolayısıyla homojen bir ideoloji fikrinin siyasi deneyim karşısında geçerli olmadığını yinelemiştir (Political parties in India, 2018). Tüm bu eleştiriler karşısında ise kitabın yazarları, kitabın tartışıldığı belli platformlarda, kendilerinin eleştirmenler tarafından tam olarak doğru anlaşılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda kendilerinin temel iddialarının Hindistan siyasetinin yalnızca ideoloji tarafından yönetildiği şeklinde olmadığını ve tam olarak söylemek istedikleri şeyin, Hindistan siyaseti ve seçimlerinde önemli olan birkaç parametrenin olduğu ve bunların da arasında da ideolojinin en önde geldiğiyle ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Yine ülke siyasetinde kast ve aritmatığe çok fazla önem verildiğini iddia eden yazarlar, bunların seçim siyasetinin anlaşılmasında şüphesiz çok önemli olduğunu, ancak yeterli olmadığını iddia etmişlerdir. Çünkü insanları harekete geçirmek için bir çeşit kimyaya ve platformlara ihtiyaç olduğunu savunan yazarlar, bunu da sağlayan şeyin Hindistan siyasetinde ideoloji olduğu iddiasında bulunmuşlardır (Venkataramkrishnan, 2020). Sonuç olarak Chhibber ve Verma'nın çalışması bazı eksikliklerine rağmen, Hindistan seçimleri ve parti sistemi değişikliğinin giderek daha fazla ideolojik hale geldiğine dair temel argümanlarını ortaya koymada iyi bir çalışma ortaya çıkarmışlardır. Bu açıdan çalışma, Hindistan'daki siyasi partileri ve Hindistan parti sistemini ilgilendiren konuların entelektüel kökenlerini anlamak isteyen öğrenci ve akademisyenler için faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Jensenius, F. and Verniers, G. (2017). "Indian National Election and Candidates Database 1962 – Today," Trivedi Centre for Political Data. <http://lokhaba.ashoka.edu.in/LokDhaba-Shiny/>.
- Chhibber, P. and Verma, R. (2018). *Ideology and Identity: The Changing Party Systems of India*. New York: Oxford University Press.
- Diwakar, R. (2017). "Change and Continuity in Indian Politics and the Indian Party System: Revisiting the Results of the 2014 Indian General Election," *Asian Journal of Comparative Politics* 2, no. 4: 327–46.
- "Political Parties in India Have Multiple Ideologies: Ramesh". (2018). *The Hindu*, July 4. <https://www.thehindu.com/news/national/political-parties-in-india-have-multiple-ideologies-ramesh/article24333323.ece>. (29.10.2020, 12:15).
- Lipset, S. M., & Rokkan, S. (1967). "Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments: An Introduction". In S. M. Lipset & S. Rokkan (Eds.), *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*. New York: Free Press.
- Shankar Jha, P. (1993). *In the Eye of the Cyclone: The Crisis in Indian Democracy*. New Delhi: Penguin.
- Sridharan, E. (2014). "India's Watershed Vote: Behind Modi's Victory," *Journal of Democracy* 25, no. 4 : 20–33.
- Tillin, L. (2015). "Indian Elections 2014: Explaining the Landslide," *Contemporary South Asia* 23, no. 2: 117–22.
- Vaishnav, M. and Smogard D. (2014). "A New Era in Indian Politics?," Carnegie Endowment for International Peace, June 10, <https://carnegieendowment.org/2014/06/10/new-era-in-indian-politics-pub-55883>. (29.10.2020, 13:15).
- Vaishnav, M. (2018). "From Cakewalk to Contest: India's 2019 General Election," Carnegie Endowment for International Peace, April 16, <https://carnegieendowment.org/2018/04/16/from-cakewalk-to-contest-india-s-2019-general-election-pub-76084>. (29.10.2020, 13:30).
- Vaishnav, M. (2019). "Modi Owns the Win and the Aftermath," *Hindustan Times*, May 23, <https://www.hindustantimes.com/analysis/modi-owns-the-win-and-the-aftermath/story-vUQF8BSnT21wSrNm8U7bHM.html>. (29.10.2020, 13:00).
- Venkataramakrishnan. V. (2020). "Rahul Verma on the Bihar Polls and Common Misconceptions About Indian Elections", *The Political Fix*, October 23. <https://thepoliticalfix.substack.com>.
- Yadav, Y. (1999). "Electoral Politics in the Time of Change: India's Third Electoral System, 1989–99," *Economic and Political Weekly* 34, no. 34/35 (August 21–September 3).
- Ziegfeld, A. (2014). "India's Election Isn't as Historic as People Think," *Monkey Cage* (blog), *Washington Post*, May 16, https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2014/05/16/indias-election-isnt-as-historic-as-people-think/?utm_term=.3778a97ac5a5. (29.10.2020, 13:45).